

heemkundige kring
Meise-Oppem-Wolvertem

BERLA

driemaandelijks tijdschrift

jaargang 1989 nummer 26

BERLA vzw

HEEMKUNDIGE KRING

MEISE-OPPEM-WOLVERTEM

EN OMGEVING

BERLA verzamelt alles wat betrekking heeft op onze fusiegemeente en omgeving.

EREVOORZITSTER
VOORZITTER
ONDERVOORZITTER
SEKRETARIS
PENNINGMEESTER

E. VAN HEMELDONCK
R. BELLEMANS
R. MOYSON
R. MOERENHOUT
C. VAN NECHEL

REDAKTIERAAD

R. Bellemans
J. Cornelissen
M. Gillisjans
R. Moerenhout
R. Moreau
W. Pas
M. Van Den Broeck
E. Van Hemeldonck
C. Van Nechel

Ons Tijdschrift :

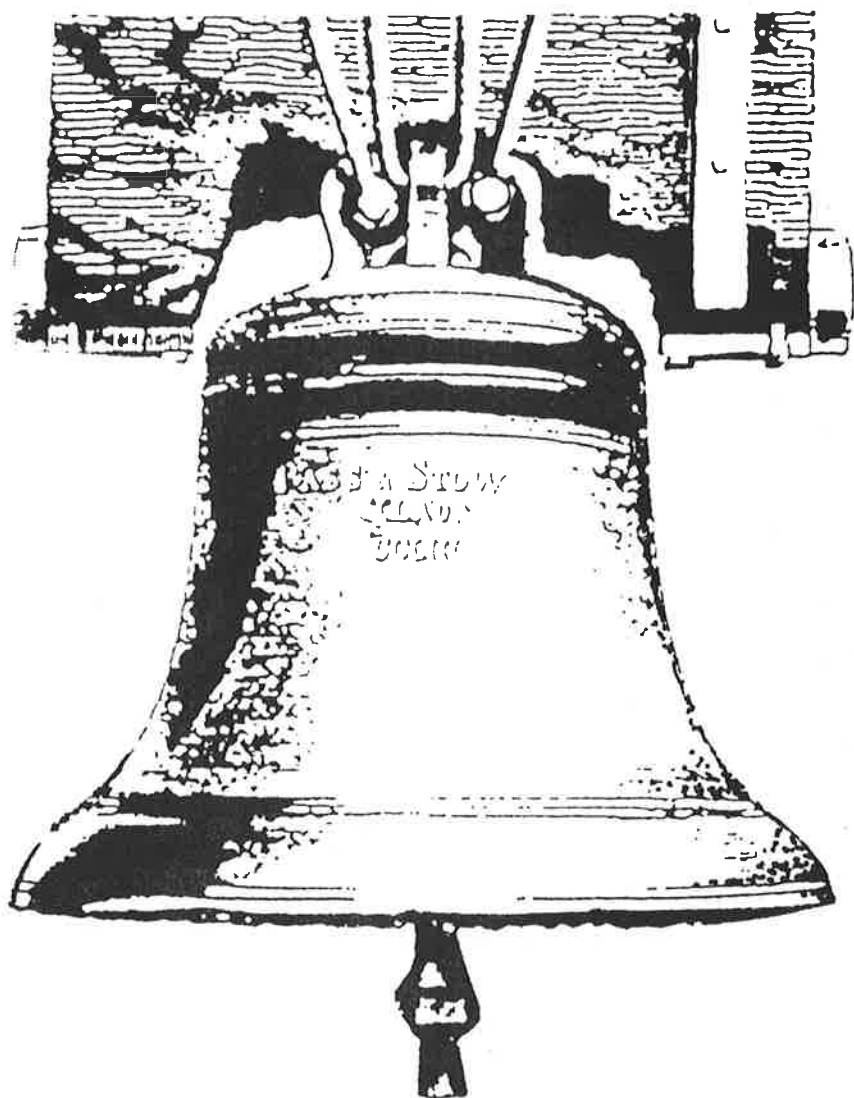
- . verschijnt driemaandelijks
- . jaarabonnement (+ lidgeld) 200 frank
- . los nummer 60 frank

- . de auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdrage

Zetel van de Kring :
Hasseltbergstraat 21
B - 1860 Meise
Tel. 02/269.53.15
ASLK 001-1189490-55

Lokaal :
DE SNIPPER (Nr 5)
Brusselsesteenweg 73 - 1860 Meise
Toegankelijk : Elke woensdag tussen 14 en 17 u.
(niet tijdens de schoolverlofperioden -
andere dagen op aanvraag)

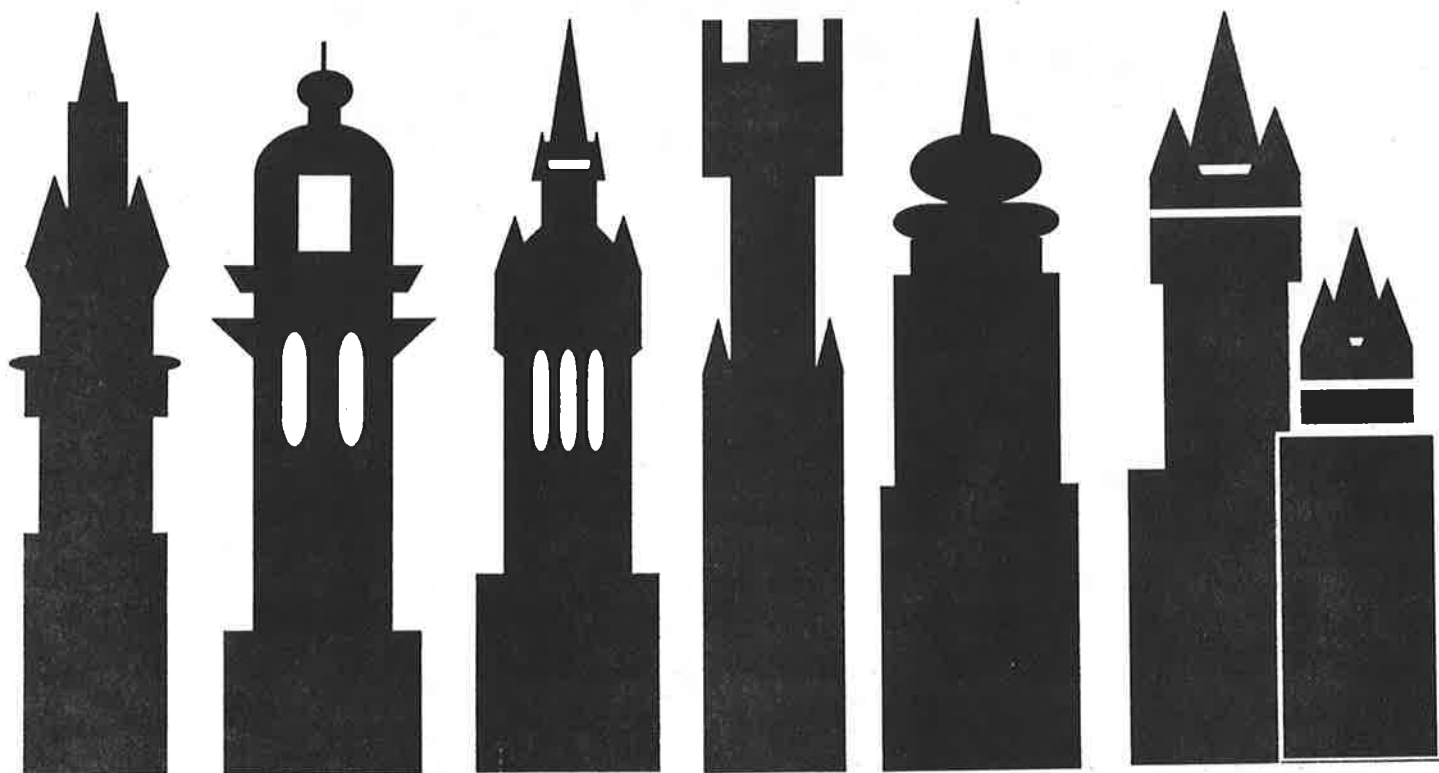
Dan zal de Beiaard spelen
van alle torentransen...

Met dank opgedragen aan het Beiaardcomité

sint-martinuskerk meise
beiaardconcert door eddy mariën

opgedragen aan
de bond van grote en jonge gezinnen
de bonden van gepensioneerden, oudstrijders,
diaclub, heemkundige kring berla, v.t.b.-v.a.b.,
ter gelegenheid van de

BEIAARDDAG

18 JUNI 1989

Alfred Ost

Een reuxe-beiaard zij het jaar :
365 blokken
met alle tonen juist en klaar,
nooit door een vals opgeschrokken!...

Een xruiver-blinhend
beiaard jaar wenst u van harte

Bert Peleman

10 juni 1951...

Meise krijgt op deze heuglijke dag een vorstelijk geschenk van de Heer en Mevrouw Van Gysel : een beiaard 47 klokken rijk !

Ons dorp, met een roemrijk verleden, komt hierdoor erg in de belangstelling. Het kan nu immers wedijveren met oude beiaardsteden!

De fierheid die sprak uit de toespraken van zowel onze burgemeester de Heer Jules Van Campenhout en Mijnheer Pastoor Brams sleepten ons mee en er hing spoedig een feestelijke atmosfeer over het kerkplein.

Ik stond het als kind allemaal een beetje van op afstand te volgen, nieuwsgierig eerst, maar uiteindelijk blij er bij te horen.

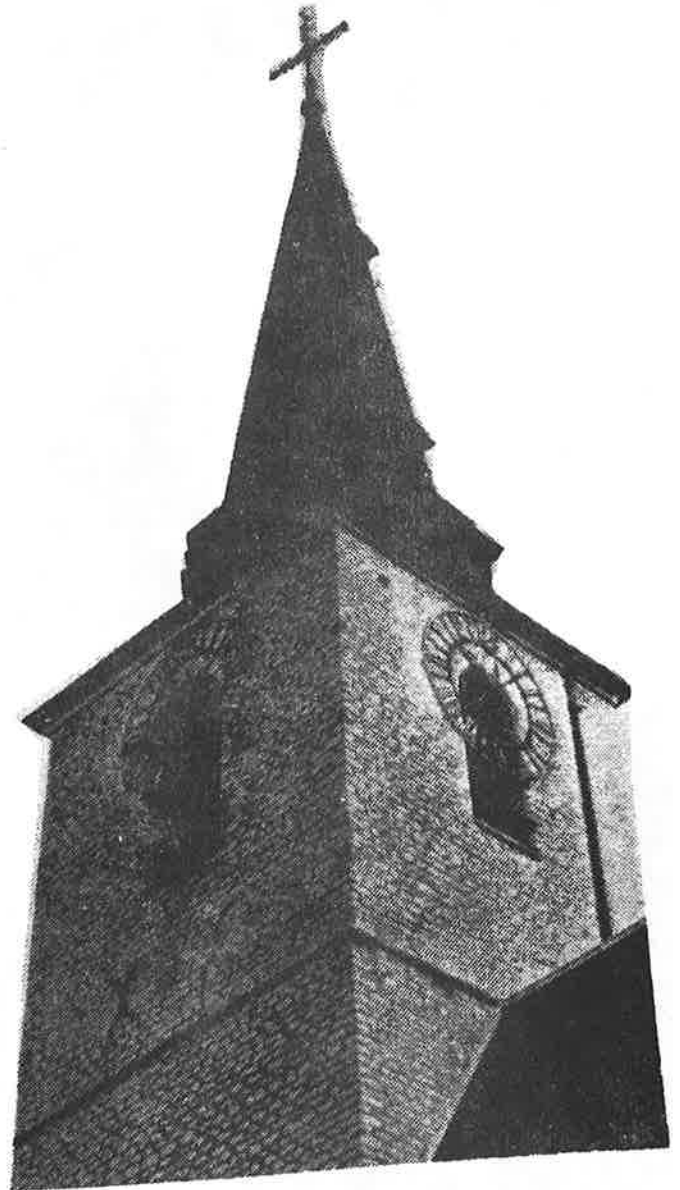
Ik woonde toen nog niet zolang in Meise, het verschil met Leuven, mijn geboortestad was groot. De onbehaaglijkheid van het eerste kennismaken belette me nog het spontane contact, want de onderzoekende blikken naar ons gezin toen wij op zondag voor hoogmis en lof de kerk betraden, en ook het zacht gefezel nadien, hadden op mij toen het effect van een Hightcockfilm.

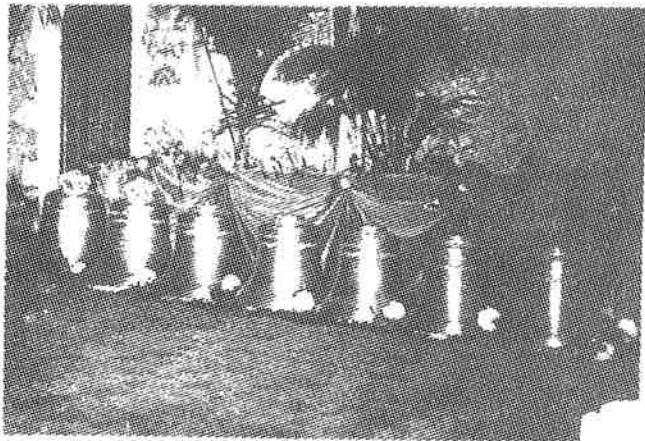
Het is zo dat wij als eerste inwoners van de "tuinwijk" het beeld van Meise voor immer hebben veranderd, want velen zijn ons gevolgd en nog altijd worden we verrast door nieuwe gezichten.

Ik heb echter het grote geluk gehad nog zeer vele jaren van het gemoedelijk dorpsleven te kunnen genieten. De beiaardklanken brachten ons toen erg in vervoering en vaak zag men de mensen ingetogen luisteren en genieten van het zo wonderlijk beiaardspel.

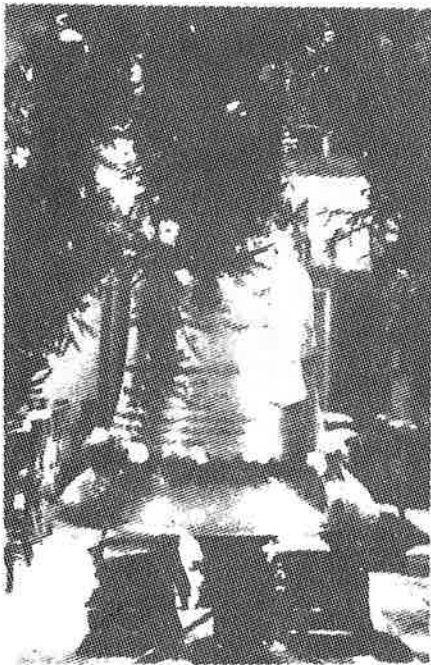
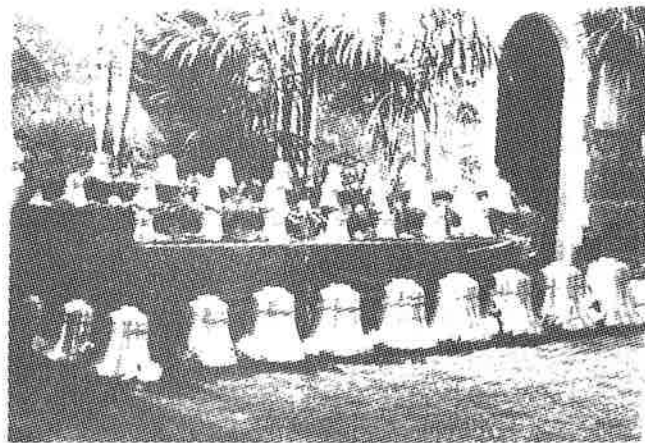
Het valt me zo dikwijls op in gesprekken dat mensen het hebben over "toen"....we praten en praten...maar zijn we zelf niet schuldig dat zoveel waardevol verdween ? Ook nu, terwijl onze beiaardier weer in de maanden mei-juni en augustus de feestelijke klanken over ons dorp laat galmen, zullen wij dan onverschillig onze deuren sluiten en ons verstoppen in een koud comfort ? Het is alsof we het onszelf niet meer gunnen gezellig op de beiaardbanken te luisteren, te genieten en tot rust te komen....net als toen !

J. Cornelissen

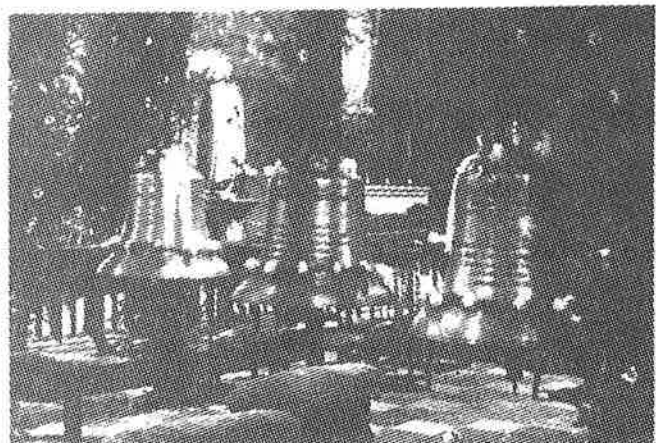

Een paar foto's van de beiaardklokken van Meise zoals ze in de St Martinuskerk feestelijk werden uitgesteld.

De grote Martinusklok.

Een beetje beiaard-historie....

Onze voorouders hebben het gebruik van klokken, die al dagtekenen uit de hoogste oudheid, steeds gekend en benut.

Het was de avondklok die de poort deed sluiten, de werkklok die het eindigen en beginnen van de arbeid regelde, de brandklok die de burgers opriep die, als ze luidde, storm over het land verkondigde en naar de wapens deed grijpen.

Daarenboven hadden de klokken nog een meer verheven betekenis. Het bezit van een of meerdere klokken werd aangezien als het klaarblijkelijk teken van zelfstandigheid en onafhankelijkheid. Daaronder verstond men dat de burgers van die gemeenten het recht hadden om wapens te dragen, hun vrije steden te verdedigen en bijzonder, geldelijke steun aan hun vorsten te verlenen of... te weigeren. Zo getuigt de geschiedenis dat de gemeenten, die tegen hun vorst iets mispeuterden en beroofd werden van een deel hunner keuren, ook het recht van het luiden der klok verloren.

Moet het ons verwonderen dat in ons land, waar Vrijheid zo bemind werd, het volk naast zijn kerken ook gebouwen oprichtte om zijn vrijheidskeuren te bewaren en in wier toren - "belfort" genaamd - de klokken hingen om die Vrijheid luid en fier te verkonden .

In ogenblikken van uitbundige vreugde, na overwinningen, bij jaarmarkten, was het geluid der grote klok te min. Het jubelend volk moest méér hebben, méér geluid om zijn vreugde te doen spreken. Dan deed het volk al de klokken tegelijk spreken. Zulk gehamer en geklepel in het wilde weg, werd "beyaerden" geheten.

Dit beiaarden heeft geen uitstaans met het beiaard-spelen in latere tijden. Toen in't begin der 14e eeuw het gebruik van uurwerken in voege kwam, moest de klok als van zelf haar dienst verlenen om het uur te slaan. Deze uurklok was de kiem waaruit het tegenwoordig klokkenspel zou ontstaan. Inderdaad, het slaan van het uur kwam dikwijls onverhoeds, en de eerste dagen ontsnapten also merendeels aan de aandacht der belangtellingen. Om daaraan te verhelpen - want aan

het uur werd zeer veel belang gehecht - deed men de slagen van het uur vooraf gaan van enige lichte tonen, ter verwittiging, en dat heette men "de veurslach : voorslag".

Het duurde niet lang of er werden meerdere klokken gebezigd, dermate gerangschikt, dat de opeenvolgende tonen een liedekje te horen gaven. Kon het anders ? Was zulks niet natuurlijk bij een volk, dat reeds van in de 14e eeuw een hele schat liederen kende van alle aard ?

Het voorspel, door een draaiende houten of ijzeren trommel voortgebracht, werd meer en meer algemeen in de 15e eeuw.

Ook dit werden de mensen stilaan beu, immers de rammel speelde altijd deuntjes of liedjes. De bloeitijd der muziek ten onzent, en vooral van de instrumentale muziek zou de beiaard een stap verder brengen. Men dacht een instrument uit, in de trant van een orgel of clavecimbel, waaraan de klepels der klokken werden verbonden, met de hand voor de middelmatige en lichtere, met de voet voor de zware klokken. Nu kon de beiaardier de gretigheid naar muziek bij het volk bevredigen. Dit alles kwam zo ver in de 16e en 17e eeuw. Meer en meer vorderde de ontwikkeling : het aantal klokken vermeerderde van twee octaven tot drie à vier octaven en zo is het gebleven tot op onze dagen.

Dat de beiaard, minderwaardig geworden in de 19e eeuw, weer gestegen is tot de rang van een volwaardig muziekinstrument, danken we aan de "meester van de toren": Jef Denyn. Hij ondernam een ware kruistocht tot verbetering en herstel der klokkenspelen. Het schoonste van zijn werk is de Beiaardschool, van waar nog altijd, langs zijn voorbeeld en door zijn geschriften een weldoende invloed blijft uitstralen.

De beiaard is weer terug het eeuwen-oude volksinstrument geworden.

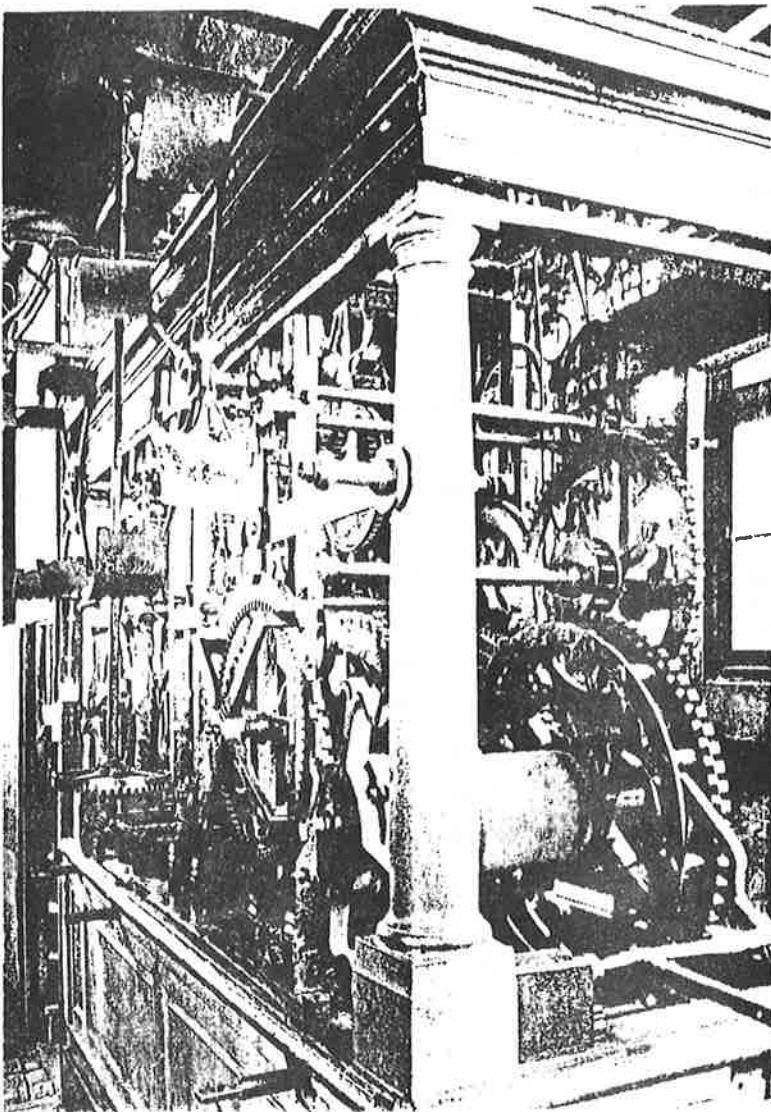
"De beiaard speelt zo schoon hij kan....", hij kan juichen en klagen, kan stoer en fors, maar ook zacht en teer klinken, kan dromerig wiegelen en dartel huppelen. Zijn klank is de stem van ons volk, een zingende stem, maar ook een smekende stem, waar we allen goed moeten naar luiste-

ren, want hij roept ons toe :
"bewaar uw schone vrijheid :
bewaak ze, en weer
alle vreemde aard.
Wees fier over uw Land :
bescherm het, en
werk ervoor!"

J.J.FEYEN - o. praem Grimbergen.

(overgenomen uit het beiaardnummer uitgegeven bij de inwijding van de beiaard te Meise, op 10 juni 1951).

De opsteller van de brochure was de ons te veel te vroeg ontvallen Heer Jef Claes, die steeds ijverde om "waardering te wekken voor het beiaardspel, en om onze bevolking meer zin te geven voor eigen schoonheid en kunst".

Het uurwerkmechanisme (1748)
Antonius de Hondt
Brugge - Belfort

Het prille begin

Beiaardier Lombaert is niet weinig fier als hij-geboortig van Oudenaarde en ook daar bedrijvig in het muziekleven is - het jaartal 1510 citeert als het begin van de beiaardgeschiedenis : toen kreeg de Stadhuisbeiaard in Oudenaarde het eerste stokkenklavier ter wereld. In de archieven staat het zwart op wit : "1510 : vier ponden aen Jan Van Spiere voor een clavier int torrekin om te beyaerde". Het trotse Brugge zelf moest daar nog 22 jaar op wachten. Een beiaardklavier met pedaalgebruik werd voor de eerste keer vermeld in 1602 te Mechelen, Brugge heeft overigens ook een hoofdvogel afgeschoten : de stad benoemde als eerste een betaalde stadbeiaardier in vast verband.

Vijfhonderd jaar geleden begonnen de beiaarden hun opmars, samen met de groei van de Vlaamse gewesten en de latere Zeventien Provinciën. En nu nóg klinken de beiaardklokken in een brede band, die loopt vanuit Frans-Vlaanderen over Brabant, Zeeland, Holland, Amsterdam en Utrecht tot het verre Groningen.

Klokkengieters kregen handen vol te doen. Hun ambacht was een kunst. De grondstof : een legering van ongeveer 80 procent koper, dat stevigheid geeft aan de klok, en ongeveer 20 procent tin, wat voor de kristalheldere klank zorgt. Hoe groter de klok, hoe dieper en imposanter de toon. De rest was intuïtief vakmanschap. Het gieten zelf zulk een omzichtig uit te voeren werk, dat het met een soort mysterie werd omgeven.

Een orgel vult een kerk, een beiaard de hemel.

Een klok had een ziel. Niet voor niets "doopte" Paul Johannes XIII in het jaar 998 voor het eerst in de geschiedenis een klok en gaf het voleinde werkstuk een naam. Ook daarmee werd een traditie ingezet : klokken dragen namen.

Het gieten van een klok blijft ook nu nog een spannend evenement : eerst maakt men een lemen kern, dat wil zeggen een vuurvast negatief van de binnenzijde van de klok. Daaroverheen giet men een "valse klok", opgebouwd uit zand dat zorgvuldig wordt overtrokken met een laagje was, waarop de versieringen en letters (een wij spreuk, naam van schenker, bouwjaar) zijn aangebracht. Deze valse klok wordt voorzichtig ingestreken met een dunne laag vuurvast materiaal, dat de versieringen en belettering overneemt. Dan wordt het geheel een stalen mantel. Wanneer alles op hoge temperatuur gedroogd en de was gesmolten is tussen kern en buitenmantel is nu ruimte vrij voor de te gieten klok. De kopertingering wordt gloeiend gestookt tot op een temperatuur van 1100° Celsius en via openingen in de stalen buitenmantel naar binnen gegoten. Weer laat men het gietstuk langzaam afkoelen. Tenslotte worden kern en buitenmantel verwijderd en de nieuwe klok verschijnt in al zijn bronzen pracht.

Rest nog enkel het stemmen, wat door deskundig slijpen aan de binnenzijde van de klokkenmantel wordt bewerkt.

Ook heden ten dage is klokken gieten - zoals door de beroemde firma Koninklijke Eysbouts in het Noordbrabantse Asten voor beiaarden in de hele wereld - nog een adembenemende belevenis.

Van kanon tot klok.

In onze gewesten begon het kunstambacht van klokkengieten reeds in de 14de eeuw op te bloeien. Eerst bescheiden : de kleine klokjes voor de voorslag op de torenuurwerken waren geen halsbrekend werk. Maar het gieten van de dreu-

nende kolossen, de bourdons van duizenden kilo's gewicht en met legendarisch klankvolume was een ander paar mouwen. De Vlaamse magistraten wedijverden spoedig om de grootste en zwaarste klok in hun torens te hangen. En plaats ten hun bestellingen bij eigen gereputeerde gieters.

In de loop der volgende eeuwen zijn honderden klokken uit de torens der Lage Landen ten prooi gevallen aan veroveraars, die met het brons hun toentertijdse "raketsystemen" modernizeerden. Vooral tijdens de Franse Revolutie was het bar: honderden klokken werden geroofd en werden letterlijk kanonnenvoer. Meteen zonk de beiaarden klokkengieterskunst terug naar een dieptepunt. Zelfs waar nog eertijds befaamde beiaarden hingen van de gebroeders François en Pierre Hermony - een uit Lotharingen naar Noord-Nederland geëmigreerd klokkengietersgeslacht - of van de al even eminente Georgius Dumery, die in het begin van de 18de eeuw voor de beiaard van het Brugse Belfort 47 schitterende nieuwe klokken goot, vervielen klokken en beiaardklavieren tot een hoop oud ijzer.

Herboren.

De hergeboorte begon in Mechelen rond het begin van deze eeuw.

Een van gestalte kleine, maar van hart reuzegroot man zette er zijn schouders onder : Jef Denyn was stadsbeiaardier in Mechelen, dat zich nog steeds mocht beroemen op zijn reusachtige beiaard van 49 klokken met een totaalgewicht van bijna 40.000 kilo.

Denyn had een roeping : de beiaardkunst opnieuw doen uitstralen over de Lage Landen als fanal voor Vlaamse ontvoogding. Het instrument dat eeuwenlang zege en rouw over Vlaanderen had begeleid, moest opnieuw zijn bronzen stem laten horen.

Maar wat was er over van de zingende torens van weleer ? Denyn trok op inspectie langs stad en dorp. Verbeterde het instrument, riep een nieuwe speelwijze in leven en stichtte in 1922 de nu in de hele wereld unieke en beroemde Mechelse Beiaardschool.

MECHELEN
DE BEIAARDSCHOOL

"De meeste beiaardiers, ook de buitenlandse" zegt ere-direkteur van de Beiaardschool Piet van den Broek, "zijn oudleerlingen van dit Instituut. Wat Jef Denyn - en na hem Staf Nees - aan werk hebben verzet voor de Vlaamse kulturexpansie en herbronning, is een gigantische prestatie, die alleen te vergelijken valt met onze moderne Flanders'Technology. Maar daarenboven een oereigen taal spreekt".

Wij zijn nu driekwart eeuw verder. De geestdrift voor beiaarden en beiaardkunst is opnieuw naar een hoogtepunt gerezen. Zelfs in het gedruis van onze gemotorizeerde en gemultinationalizeerde tijd klinkt de beiaardmuziek met bijna buitenaardse intensiteit. Waarschuwend met zware, diep-bronzen akkoorden, maar ook heldere fiorituren uitstrooiend over steeds hogere dalen en rumoeriger straten, voor de mens die zich steeds eenzamer en misschien ook machtelozer voelt. Het oude volkse lied klinkt vanuit onze torens nog onveranderd hartelijk en hartverwarmend.

Het is het werk van de beiaardiers van toen en nu, die eens - tegen miskenning en vaak ook officiële stompzinnigheid in - voor halve garen gescholden, de beiaard weer tot leven hebben gewekt.

De beiaardmuziek en het beiaardierswerk zitten duidelijk in de lift, zelfs al moeten de spelers zelf nog altijd trappen lopen naar hun klokkenkamer. Het Jaar van de Beiaarden in 1988 was daarvan een afspiegeling. Maar actieve geesten zochten naar iets blijvends na de vluchtige uitstraling van dat unieke jaar.

"Het was een toevallige ontmoeting in een gastprogramma op de radio in 1986" vertelt Walter Capiou ons. "Naast mij zat de Brugse stadsbeiaardier Aimé Lombaert. Wij raakten in gesprek. En hij vertelde zo aanstekelijk over beiaarden en beiaardiers, dat ik zei: "Waarom maken wij daar niet iets over. Een blijvende dokumentatie van wat wij hier in Vlaanderen aan beiaardkunst hebben?"

"Dat gaat niet", zei Lombaert. Wij hebben tachtig beiaarden, grote en kleinere. Vijftig daarvan zijn goed bespeelbaar. Dertig beiaardiers hebben er werk mee.

Maar ik blééf met het idee in mijn kop lopen. Wij maakten tenslotte een plan om de Vlaamse beiaarden op grammofonplaat vast te leggen. Cultuur en Volksontwikkeling - dachten wij, moest daarvoor toch belangstelling hebben.'

Het is tenslotte gelukt! Stadsbesturen werkten geestdriftig mee. De provinciegouverneurs namen het peterschap van het projekt op zich. De cassetten met ieder vijf langspeelplaten (vier zingende torens in Limburg, zes in West-Vlaanderen, acht in Antwerpen, zes in Oost-Vlaanderen en ook zes in Brabant -waaronder de beiaard van Meise) zijn een uniek werkstuk. Bij iedere plaat krijgt de luisteraar-koper een verklarende tekst over de beiaarden en de beiaardier. Een standaardwerk!

"De verkoop beantwoordt aan onze verwachtingen" zegt een tevreden Walter Capiou bescheiden.

"Het projekt werd opnieuw een flinke duw in de rug van de belangstelling voor ons instrument", zegt Aimé Lombaert. "Weet je dat er bijvoorbeeld in USA, Canada en Japan enorme bewondering

leeft voor onze beiaarden? Ik heb er drie gasttoernees gemaakt. Vlaanderen weet zelf maar half wat voor een kulturele troef wij met onze zingende torens in handen hebben. Beiaardmuziek is iets zó typisch van òns!

Berla -leden die voor deze langspeelplaat interesse hebben, kunnen deze bekomen tegen de prijs van 500 fr bij het Beiaardcomité. Wij mogen er fier op gaan dat "onze beiaard" onder de belangrijke werd gerekend en samen met de grote steden op deze langspeelplaat werd opgenomen!

Nieuwe klok, nieuw geluid.

Niet in oude sleur vervallen is het parool bij deze renaissance van de beiaardkunst. Het stadsbestuur van Deinze bewees dit vorig jaar te begrijpen toen het een nieuwe beiaard liet gieten. Niet zo maar eentje. Neen: de eerste beiaard ter wereld met "grote terts" - klokken.

Normale beiaardklokken hebben allen een naklank in kleine terts of mineur. Het geeft de beiaardmuziek die typische ingehouden klankkleur. Veel muziek is echter in grote terts geschreven en klinkt dus "anders" op de beiaard. Klokkengieters hebben zich eeuwen het hoofd gebroken om het model te vinden van een klok met grote terts-naklank. Pas door het inschakelen van de computer is het een wereldberoemd descapanoloog (beiaardexpert) als dr. Lehr van de klokkengieterij Koninklijke Eysbouts te Asten in Noord-Brabant gelukt om de gietvorm te berekenen van een grote terts-klok: hoger en met een typische uitstulping halverwege de klokomtrek. "Toen Deinze een nieuwe beiaard wilde bestellen heb ik aangeraden die grote tertsklokken te nemen", zegt beiaardier Aimé Lombaert, die erkent dat sommige kollega's nog aan de nieuwe totaaltoon moeten wennen "In ieder geval is het een historische stap voorwaarts in de beiaardgeschiedenis".

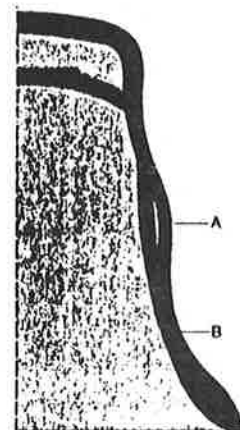
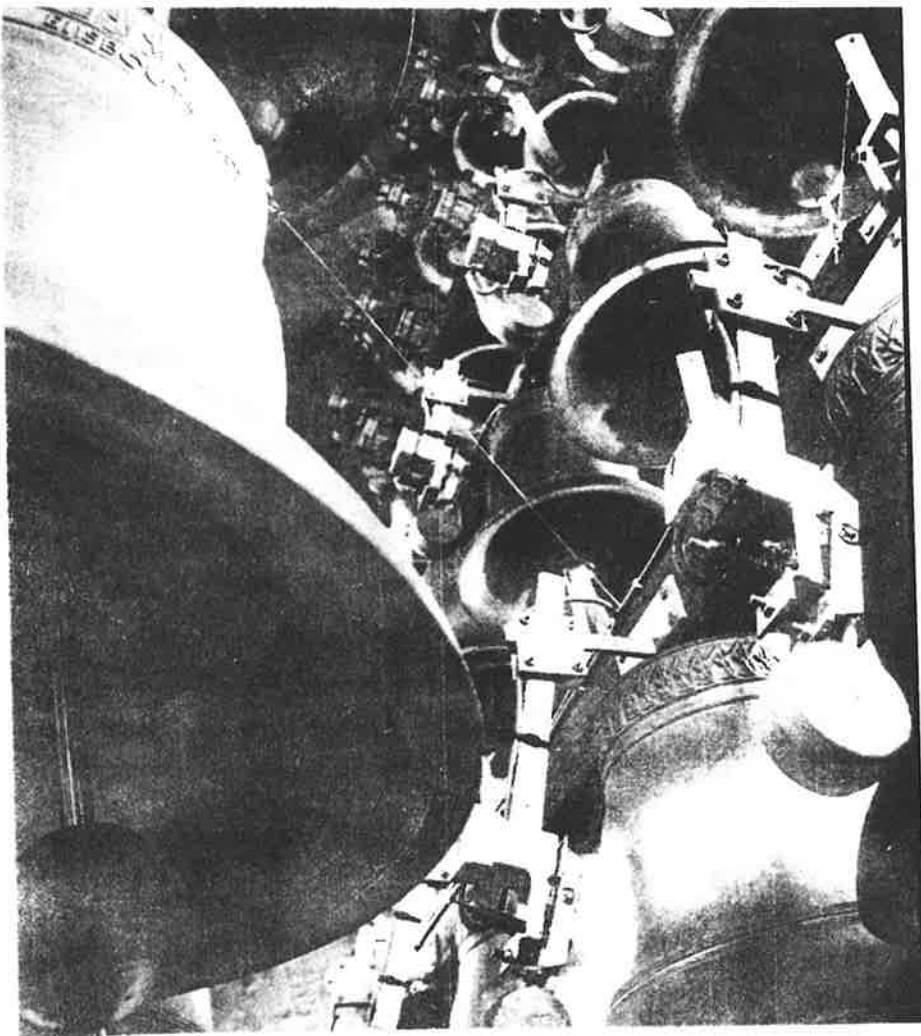
De prijs ? "Als je in een Vlaamse stad een verkeerspleintje moet aanleggen of een straat verbreden ben je hetzelfde bedrag kwijt als voor een fraaie beiaard", rekt hij me voor. "En dat verkeerspleintje moet over een vijftal jaren weer worden veranderd. Een beiaard wordt echter met de jaren waardevoller. Een kostbaar cultuurkapitaal. Over twintig jaar een goudschat".

En dan zegt hij er nog niet bij, dat de 47 of 49 klokken van een vier-oktaafs beiaard niet eens door evenveel beiaardiers moeten bediend worden, zoals een Franse toeriste meende.

Eén man met twee stevige pinken aan zijn vuisten volstaat.

Uittreksel uit het vrijetijdsmagazine UIT - Juni 1989

Tekst : Theo Knol.

De grote tertsklok (A) is bij dezelfde doorsnede van de klok en dezelfde slagtoon aanmerkelijk hoger gebouwd dan de kleine-tertsklok (B). Wat onmiddellijk opvalt is echter de karakteristieke uitstulping waardoor de grote-tertsklok sterk van de traditionele klokvorm afwijkt.

De grote tertsklokken van Deinze werden met de computer ontworpen. Let op het buikje.

Een Beiaard-Concert

Aan Jef Denijn.

Op een Maandagavond kwam Emile Verhaeren, die nog nooit zag beiaard spelen, naar Mechelen om er den klokkenist Jef Denijn in zijn torenhuisje een bezoek te brengen. Samen kuerden wij, in den valavond, de stad door, niet achtend op de leelijke, symmetrische huizenreeksen der nieuwere wijk, al oog en bewondering voor de stille buurten der benedenstad, de schilderachtige werven langaheen de Dijle, de aardige Begijnhofhoeken en bovenal de mooie Grootte Markt. Hoe statig verheft zich daar de sombere halle met haar geknot belfort, de pas verbouwde ruïne van Margaretha van Burgondië's heerlijk paleis, en hoe staan er, liefstellig in het ronde, al die grillig-gekartelde puntgevels, harmonisch in hunne verscheidenheid. Zie daar bezijden, de oeroude Gothiche schepenkamer en het eigenaardig gemeentehuis verrijzen, en bewonder op den achtergrond, zwierig zich uitlijnend op de blauwe lucht, de slanke torenmassa van Sint-Rumoldus.

Hoe velen, die van Brussel naar Antwerpen reizen, sporen achteloos door Mechelen heen, zonder er ooit aan te denken even af te stappen. Enkel speurders naar ingetogen schoonheid, dichters met de pen en dichters met het penseel, komen in de oude Dijlestad omdwalen, en hun is dit steeds eene verrassing en eene openbaring. Mechelen, zoo getuigen zij, steekt Brugge bepaald naar de kroon, en ook onzes dunkens, is die bewering geen onzin! Want Brugge is de fiere, hoogbejaarde prinses, die zich meer en meer smukt en opdirt naarmate de sporen van haar verval zichtbaar worden; geen mummie, geen doode, maar eene oude preutsche adelvrouw die haar krakend, duffe leven

luwig zou willen zien voortduren; Mechelen daarentegen is het stille burgerwifje, dat met gelatenheid den sneeuw der klimmende jaren op het hoofd draagt en zich stemmig in het zwart hult, omdat zij het einde van hare droeve schoonheid nabij weet en, op haren leeftijd, aan pronk of uiterlijken schijn niet meer denken mag.

Ook Verhaeren was naar Mechelen gekomen als een beevaarder naar schoonheid.

Hij uitte zijne bewondering in hakkende woorden en hortende volzinnen, vol kleur en gloed, die hij schraagde met breede gebaren. Hij ontleedde, vergeleek, genoot, en eens te meer mocht mij blijken dat deze Fransschrijvende Belg feitelijk een der meest Vlaamsche aller Vlamingen is.

Voor het massieve torendeurkje bleven wij eindelijk stil en in Verhaeren's ziensroogen merkte ik een zweempje onrust en benieuwdheid.

Het slot knarste, de hengsels kreunden en daar stonden wij, als bij tooverslag van de drukke buitenwereld afgezonderd, in het donker-koele portaal. En nu vooruit, trip-trap, trip-trap, traag, rythmisch, in het blauwig schemerduister, waar, bij iedere wenteling, een vlak licht over de arduinen treden beefde.

Onze stappen helmden vreemd in de oprechterende ruimte, en als stemmen uit holle graven klonken onze schaarsche woorden. Rondom groeide de donkerte, wij zwegen, en als ik omkeek, ontwaarde ik nog enkel de twee flauwe lichten van Verhaeren's bril.

Ronkte daar een hommel?

Naderden wij tot een gonzend bijness?

Steeds nam het brommen toe, het werd als vespersgezang op het koor eener wijde domkerk, het deinde, verzwakkend, versterkend... en plots stonden wij voor 'n donker hol, waar ik Verhaeren in heesch.

— De luiklokken, zei ik en ontvlamde een lucifer.

Vreemd tongelde, in den tocht die door de galmgaten sloop, het flikkerlichtje heen en weer in het eiland-groote vertrek. Uit de ijzingwekkende openingen in den vloer doken zes zwarte klokkenkoppen op, met stalen klampen aan eiken stoelen vastgemoerd.

Aanhoudend dommelde mollig bronsgebrom en de grijze spookkamer geleek een gapende vergeetkuil vol gerast, en gekraak en geritsel.

Daar bonsde plots boven onze hoofden een doffe slag, die ons deed opschrikken, kettingen rinkelden, en rad jankte, stangen gingen pijnlijk aan 't kriepen en onze ooren tuitten van chaotisch gedreun en gebeier.

Dan bomden acht trage slagen en onmiddellijk daarop huppelde, licht als een vlugge vogel, eene chromatiscche klankenreeks de lucht door. Dat was de inzet van het klokkenconcert; zoo snel de volkomen ingevallen duitarnis het toeliet, scharrelden wij naar de horlogekamer.

De schuine ruitjes der steenen ramen goudglinsterden als de schubben van een breedten vischrug. Traag wentelde er het machtige latoenen speelrad zijne duizenden haaktanden naar het webbig dradennet, dat dwarsdoor de wegschemerende zoldering heen, zoo pas nog de klokkenklepels met geweld tegen hunne bronzen mantels had gerukt. Als een wangedrocht dook uit een hoek het riffige raderentuig van het uurwerk en, viel er een klep, dan kreunden en jankten hefboomen, stangen en veeren, heesch en vervaarlijk. De olielamp eener ijzeren lantaarn deed die dingen leven als ijdele schimmen, die wanhopig hunne gefolterde ledematen uitstrekten en ten hooge wrongen met smeekende gebaren.

Boven ons galmdde de laatste ronk van een liedjen uit; eene houten val ging open: Denijn wachtte ons.

Nog waren wij het steile trapje niet ten einde geklauterd, of reeds was hij opnieuw aan 't worstelen, want heusch worstelen mocht het heeten wat hij daar verrichtte.

De schoone man! Om zijn blanke, forsche romp zat een licht onderlijffe; een linnen broekje reikte hem pas tot de knieën.

Hij schoof op het lederen bankkussen heen en weer, de fraaie armen, met rustige kracht, heffend en neerplompd op de ronde staven van zijn klavier, de spierige beenen met koene trippelschokken voortbewegend over de zware klompen van het pedaal.

Van zijn purperrood Mephiatohoofd met de kortgeknipte grijzende haren, droop het zweet in zijn stevigen nek. Metaalgeronk warrelkolkte het houten hokje vol; onder, bezijden en boven ons huilde en tierde muziek die hij, de eenzame, doof van geluid, alleen verstond.

Het was een schouwspel om bij te lachen en te weenen tevens. Die kreunende zwoegende klokkenist, ombulderd door een oorscheurende chaos van geluid, ware ons potsierlijk en zijn slafelijk werk als eene uiting van waanzin voorgekomen, hadden wij niet geweten dat, uit deze hooge schatkamer, eene weelde van mollige tonen naar beneden vlienderde.

Verhaeren zat toe te zien, verbluft, en reeds was de dampende beiaardier van zijne bank gesprongen en stond hij met een doek zijn zweet af te drogen, als de dichter nog neerzat, met een glans in zijne droomoogen, die doelloos staarden. En daar Denijn hem gulhartig de hand toestak en hem welkom heette, richtte hij zich op en streek zenuwachtig zijn zijden lokken achteruit. Hoe vreemd! Hij die mij steeds verbaasde door zijn spreekgemak, de gepastheid van zijn woord, het teekenende van zijn beeld, scheen nu volkomen uit zijn lood geslagen.

— « Denijn », zei hij met trillende stem, « 't was grootach, 't was heerlijk! »

Wij poosden een oogenblik in de klokkenkamer, midden de donderende bronzen moonden. Aan onze voeten rustte de stad, zwart, doorprikt met tintallichten, de bochtige straten gelijkend op kronkelende glimwormen.

De hemel was heldergroen en versmolt met de doornende meerschen aan den horizon. Plechtig was de rust ginder verre! Had voor haar de torenstem wel meer bedied dan het gesjirp van een beikrekeltje?

Wij staarden stom in den nacht, en als de klokken weer zwegen, zei Verhaeren, die een weinig verlegen scheen om zijne beduusheid van daareven: « 't is vreemd; telkens ik zoo'n uiting van kracht zie, schiet mij een prop in de keel! »

Door het raam van het beiaardhokje sloeg de vlam der petroleumlamp een gevierendeel lichtvak over den looden vloer der klokkenkamer. Aan eene schraag met armen als heele boomen zoo dik, hingen de klokken gerijd, groote en kleine, dreigend-donkere massa's. Daartusschen gaapten doffe leemten, met stangen en draden dooraneden, en de klepels trilden aanhoudend met korte schokken tegen hunne mantels. Violetten achaduw beefde er over als een sluier, welke al die vreemde warreldingen tot een harmonisch geheel te zamensmolt.

Nog even het klavierkluisje in, en Denijn dankend de hand gedrukt. Wij gevoelden ons beklemd; het beeld van al het duistere, logge dat we gezien hadden woog als een laat op ons gemoed, en dit gevoel verliet ons slechts langzamerhand nu wij, in 'den flikkerglans eener bollantaarn, met vluggen voet naar beneden wentelden.

*franstalig Vlaams dichter
(1855-1916)

— « Ik ben het weenen nabij geweest », zei weér Verhaeren, en plots daarop kwam het beeld los dat stellig de ondergrond zou worden van een nieuw gedicht. « 't Was als een bakker die zijn deeg kneedt! »

Eenvoudig beeld uit het werkelijk leven, en toch, hoe juist en treffend! Zoo ja, was het spel van den man die, in het zweet zijns aanschijs, de sterke armen en beenen lenig en sierlijk rondend, en klavier en pedaal behamerend dat zijne gewrichten kraakten, rythmen kneedde en melodieën hakte.

De Melaan zag zwart van toehoorders, die ingetogen en muizestil te genieten stonden van de heerlijkheid, die door de reine lucht naar beneden kwam gerinkeld. Wij gingen op de arduinen paaltjes eener koetspoort neerzitten en hadden, op dit oogenblik, onze plaats niet geruimd met een orkestzetel in de grootte opera. Voor ons schuurde het avondzwarte water der vliet tegen den afgebolsterden muur van een kloostertuin. Verder stak de zigzaglijn van dak en gevelschimmen fantastisch tegen den helderen hemel af, en langsheen den oever wuifde, lui en zwaar als vederbossen, het loover van de Lindenrij. Trotsch rees, boven de stad uit, de toren als een reus die geluiden stiet uit zijne koperen keel.

Het waren gebeden, met aandrang geduwd uit de ronkende pijpen van een machtig orgel; klachten, beklemmend als slepende streken over een weenend cello; uitbundig op-fanfarenende triomfgezangen, en lichthuppelende tonenreeksen. Het was virtuosenuziek, de hoogte-in sprankelend als een verbluffend vuurwerk met schaterende trillere en snelle arpeggio's; het waren breedruistige psalmen, geschraagd door eene sobere begeleiding van brommende bassen; het waren droomstille wijsjes, uit overgrootmoeders tijd, teeder en gemoedelijk. Het was eenig, het was verrukkelijk!

Een laatste lied zong de reus, een schaterend, leutig lied dat ons sprankelend en brobbelend in kristalheldere toontjes kwam tegemoet gerold en op een allerfijnst zilvergeluidje eindigde.

Daan bleef alles stil; er kwam beweging in de saamgedromde menigte; Verhaeren stond van zijn paaltje op en: « Hoe spijtig, nu is 't uit! », zei hij met een zucht.

De groote dichter was met den nachttrein vertrokken. Ik ging Jef Denijn vervoegen op de plaats onzer gewone zomermaandagse bijeenkomsten, een nauw, typisch herbergje.

Daar zat hij, nog wel wat verhit, maar toch vrij monter reeds, gulzig te smakken aan zijne steenen pijp, met een pot schuimenden uitzet voor zich.

Luid kloak er de scherts uit alle hoeken op, en daartusschen dreunde bijwijlen zijn gulle, vette lach.

— « 'k Ben weeral blij dat 't afgehoopen is », zei hij mij. 'k Had het lastig vandaag en 't zal nog wat duren eer ik eens flink kan uitblazen. Gisteren speelde ik te Yper, eergisteren te Antwerpen, en overmorgen moet ik naar Engeland. En dat ze mij dan maar gerust lieten als ik gespeeld heb, maar dan moet ik telkens aan tafel, en word bespoecht, beëten en betoost. Daar straks stond mij aan het torendeurtje eene zee van volk op te wachten; ik moest mij, wilken of niet, op de schouders laten hijschen en wegdragen; 't is om er malheuren bij te halen. Als 't zoo voortgaat zend ik den torenwachter voorop; ze kunnen dien dan maar eens in de hoogte tillen en rondzwadden ».

En hij schaterde zijne gezonde joligheid uit.

Ik dacht eraan hoe Burney, in zijn naïef reisverhaal, van den Amsterdamschen beiaardier Pothoff vertelt: « Met beide vuisten ontrukte hij aan zijn speeltuig passages die zelfs moeilijk waren geweest voor de vingers; nimmer heb ik, op zoo'n korten tijd zoo'n groot aantal tonenreeksen gehoord. Hij ontdeedde zich tot op het hemd, zette eene slaapmuts op om dezen molen te kunnen draaien, en betuigde dat hij daarna gemeenlijk zoo afgemat was dat hij geen woord meer kon spreken! »

Rondom ons hing de pijprookwalm als een nevel waar de jolige tronie's der drinkgezellen in wegschemerden en voor me zat Denijn, heelemaal niet gelijkend, op den afgebeulden, slaapmutsigen Pothoff, smakelijk te paffen, van tijd tot tijd eens ferm aan zijne pint dobbelen leppend. Hij zat daar, los en onbedwongen, met open, gul gelaat, in zijn element als een visch in 't water, en waar eene scherts op hem afvloog, kaatste hij eene sappige mop terug. Alleen nog het knak-kende, hoekige gebaar, dat zijne zwans onderlijnde, herinnerde er aan dat hij bij de klokken thuis hoorde.

Het vergaat velen, die hun bestaan op voorhand regelen, nog al eens vreemder dan ze wel ooit vermoeden.

Hoe dikwijls wordt, wat de menschen roeping gelieven te heeten, door den onstuïbaren drang der omstandigheden gedwarsboord en te niet gedaan.

Jef Denijn was het einde zijner humaniora gemaederd en zou ingenieur worden, als een zware slag de familie trof. Vader Denijn, die sedert jaren het ambt van klokkenist vervulde en het daarin tot eene verbazende hoogte gebracht had, viel ziek en werd blind. De handelszaak thuis eichte een nieuw hoofd en de toren een nieuwen beiaardier. Als oudste zoon kreeg Jef dien dubbelen last op zijne jeugdige schouders. Wel had hij nu en dan met zijn vader den toren beklommen en enkele malen zijne vuisten over de toetsen laten wandelen, maar toch was hij nog tamelijk onervaren in het beieren.

Hier diende echter van den nood eene deugd gemaakt. Hij speelde treffelijk klavier; met Paschen 1881 hamerde hij een paar zorgzaam van buiten geleerde melodieën en... zijne proef als klokkenist was afgelegd. Jef verzaakte aan de universitaire studiën, dreef handel en werd stadsbeiaardier. Hij bezat spieren, aanleg en moed, maakte snelle vorderingen, en bracht het, binnen een paar jaren tijds, tot een zeer mooien uitslag.

Maar de menschen, ja!... Er waren er geen honderd die met belangstelling luisterden naar de klokken, die hij weldra zoo lief had gekregen, dat hij er heel zijn ziel in trillen deed.

Zoo lang had vader Denijn zich aan die lautheid geërgerd. Wel waren de geslachten elkaar opgevolgd en was de klokkenstem een levensbestanddeel geworden van allen die in de schaduw van den toren het licht aanschouwden, maar dit bestanddeel werkte onbewust: alleen als de stem van boven zweeg, zag men ondervragend op en werd er als eene plots leemte in 't gemoed gevoeld. Dan begon men eerst te besefpen dat die klokkentonen iets meer bedieden dan gewone geluiden die de lucht doortrilden. Bij niemand kwam het echter op dat Jef Denijn, dien iedereen kende en achtte als een beste jongen, tevens een kunstenaar was, en het gevoel van bewondering voor het klokken-spel was nog ongeboren.

Ondertusschen speelde de beiaardier, iederen Zaterdag, Zondag en Maandag, nooit ontmoedigd, steeds schuimend van geestdrift voor zijne kunst, want nooit heeft hij gewanhoopt, dat zijn spel de onverschilligsten eenmaal bewonderend zou doen luisteren.

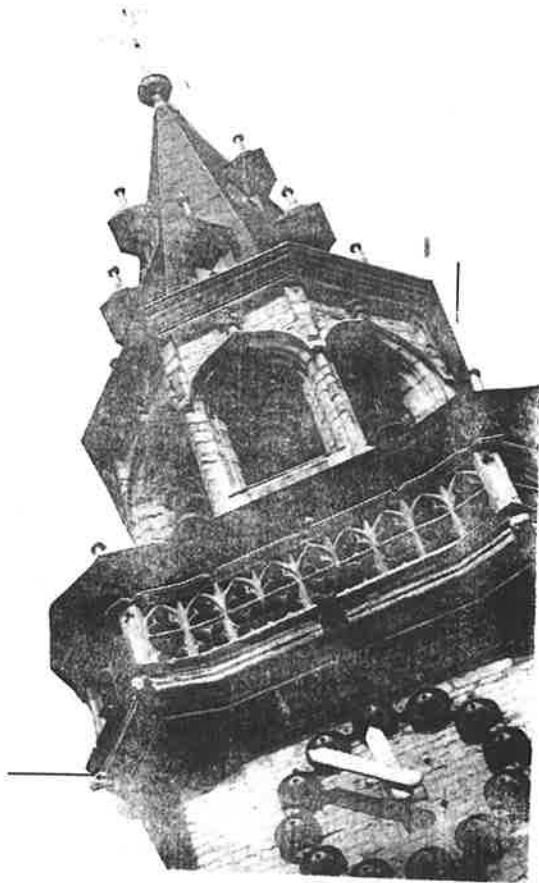
Van lieverlede kwam ook belangstelling, en met haar, waardeering en liefde. In het nauwe « Straatje zonder Einde », waar de beiaardklanken getemperd tusschen twee blinde muren neerrijzen, waren de getrouwen der eerste ure geregeld, hoewel luttel in getal, te vinden. Maar dit getal nam steeds toe en zoo ging langzaam maar zeker de wensch in vervulling dien ik, enkele jaren geleden, uitte: « Moge, als Brugge de bedevaartplaats is naar ingetogen schoonheid, Mechelen het Bayreuth worden der klokkenmuziek! »

Wie thans, op een milden zomermaandagavond, de omstreken der Sint-Romboutskerk afkuurt, treft overal donkere gedaanten die alleen, of in zwiigende groepjes bij elkaar, staan te luisteren naar het grootsoch orkest dat zijne donzige klankenweelde over de stad laat neerrijzen. En in het duister blinken de oogen en uit beklemden borsten gaat de ademtocht wel eens sterker. Vaak stijgt uit de menigte een donderend gebul omhoog naar den wonderbaren kunstenaar, die de klokken doet juichen en treuren en anikken met den maatslag en de aandoening van zijn eigen hart; die honderden vergeten dan eene stonde allen aardchen kommer; berusting en vrede daalt in hun gemoed, verzoening met hun lot, balsem op hunne wonden. En talrijker keeren zij telkens weer om zich te goed te doen aan den tooverdrank dien Denijn hun schenkt en, met stijgende gretigheid, op te gaan in het ideaal van den grootsten klokkenkunstenaar der wereld.

1911.

Herman BACCAERT.

«Een Beiaard-Concert» van de Vlaamse auteur Herman Baccaert (1883-1921) beschrijft een maandagavondrecital van de Mechelse stadsbeiaardier Jef Denijn (1862-1941).

JEF DENYN

- 1862 : Op 19 maart te Mechelen geboren als zoon van de toenmalige stadsbeiaardier Adolf Denyn.
- 1881 : Paasdag : eerste officiële bespeling door Jef Denyn op de beiaard van de St Romhoutstoren, ter vervanging van zijn blind wordende vader. De jonge, muzikaal begaafde Jef zou het studeren voor ingenieur opgeven en zich op het beiaardspel toeleggen.
- 1887 : Aanstelling tot stadsbeiaardier van Mechelen.
- 1892 : Aanvang der maandagavondconcerten dank zij het meesterlijk spel van Jef Denyn, wereldbekendheid verwierven. De beiaard had meteen plaats genomen in de rij der volwaardige instrumenten.
- 1912 : Grootse viering te Mechelen ter gelegenheid van zijn 25-jarig beiaardierschap.
- 1922 : Eerste internationaal congres voor Beiaardkunst te Mechelen en oprichting van de Beiaardschool met Jef Denyn als bestuurder.
- 1927 : Rondreis in de U.S.A. en Canada waarbij Jef Denyn zeven beiaarden bespeelde en Prosper Verheyden, eminente beiaardkenner en secretaris der Beiaardschool, er lezingen over de beiaard hield. Hierdoor werd de snelle en fenomenale opbloei der beiaardkunst in Amerika in hoge mate gestimuleerd.
- 1931 : Dat Denyn een halve eeuw vroeger voor het eerst officieel de beiaard had bespeeld werd te Mechelen luisterrijk herdacht, o.a. door de uitvoering van een gelegheidskantate "De Beiaardier" van August De Boeck. In hetzelfde jaar nam Jef Denyn ontslag als stadsbeiaardier en werd in die functie opgevolgd door zijn leerling Staf Nees. Denyn bleef echter medewerking verlenen aan de beroemde beiaardconcerten.
- 1938 : De hoge ouderdom genoodzaakt Jef Denyn aan het beiaardspelen te verzaken maar met gezag bleef hij de Beiaardschool besturen.
- 1941 : 2 oktober. Na een noodlotige val overlijden van Jef Denyn. Ons volk had een geniale beiaardier, een kunstenaar van wereldformaat verloren.

STAF NEES

De grote beiaardier van Sint Rombouts te Mechelen, meester Staf Nees, heeft ook de beiaard van het kleine Meise onder zijn bescherming genomen. Om die eer zijn wij hem dankbaar. Hij trad op als expert bij het gieten der klokken, hij verzorgde de inwijding op 19 juni 1951, en ook de latere concerten worden door hem of door zijn leerlingen gegeven.

Staf Nees werd geboren te Mechelen op 2 december 1901. Aan het conservatorium van zijn geboortestad waar hij notenleer, klavier en alleenzang studeerde, behaalde hij de eerste prijs met grote onderscheiding. Het Lemmensinstituut schonk hem in 1922, eveneens met grote onderscheiding, de prijs "Lemmens-Tinel". Aan de Mechelse Beiaardschool, die hij volgde onder leiding van Jef Denyn, kreeg hij het uitgangsdiploma in 1924, nogmaals met grote onderscheiding. Op twintigjarige leeftijd werd hij benoemd tot orgelist der Onze-Lieve-Vrouw van Hanswijck-kerk te Mechelen. Meester Denyn had de buitengewone begaafdheid van zijn leerling spoedig opgemerkt. Vanaf 1920, amper 19 jaar oud, mocht hij als

hulpbeiaardier reeds de zware klokken van Sint Rombouts aan het trillen brengen ; toen hij zijn diploma van beiaardier had behaald in 1924, werd hij onmiddellijk leraar aan de Beiaardschool en aan het Lemmens-instituut, en in 1932 volgde hij zijn grote meester op als stadsbeiaardier van Mechelen.

Staf Nees speelde ook een vooraanstaande rol in de vorming van de meeste hedendaagse beiaardiers over heel de wereld. Haast allen hebben de Beiaardschool van Mechelen gevolgd, waarvan hij sedert 1944 directeur is.

Zijn naam is tot ver over onze grenzen beroemd, want hij gaf menigvuldige beiaardconcerten in Engeland, Frankrijk en Nederland, evenals op de meeste torens van onze belgische steden en belforten. Daarenboven leidt hij de orkest- en kooruitvoeringen van de befaamde Mechelse kunstkring "Edgard Tinel".

Niet enkel als beiaardier, orgelist en dirigent, ook als toondichter heeft Staf Nees zich voor de muziek verdienstelijk gemaakt. Hij schreef talrijke kleine orgelwerken, liederen, koorzangen, motetten, missen, cantates, oratoria, en natuurlijk zeer vele beiaardstukken. Zijn zangwerken zijn gekenmerkt door hun rijke melodie en hun schilderachtigheid. Zijn liederen kan men onderverdelen in kinder-, volks- en kunstliederen, waaronder sommige van geestelijke aard. Van de grotere koorwerken beleefden "Magnificat" en "Ridderrit" veruit de meeste uitvoeringen.

Het is niet te verwonderen dat beiaardier Staf Nees getroffen werd door het groot tekort aan een degelijk beiaardrepertorium en dat dan ook een ruim deel van zijn productiviteit er op gericht was die leemte aan te vullen, en dit volksinstrument onzer lage landen te verrijken met een schat van eigen muziekliteratuur. Aldus heeft hij het werk, door meester Jef Denyn aangevat, verder uitgebreid en voortgezet.

JEF ROTTIERS

Jef Rottiers - Een veelzijdig kunstenaar.

«ONDER DE BEIAARD» SPEELT ONZE BEIAARDIER

JEF ROTTIERS

ook met verf en penseel.

Kunsttentoonstelling

VAN 1 TOT 17 MEI 1959

Jef Rottiers, leerling van de beroemde Mechelse beiaardschool, die studeerde o.l.v. meester Jef Denyn en Staf Nees, en harmonie en compositie volgde bij Jef Van Hoof, werd sinds 1952 de vaste titularis van de Meisese beiaard. Rottiers genoot internationale faam en schreef het boek "Beiaarden in België".

Jef Rottiers was er ook reeds bij in 1951, toen de beiaard officieel werd ingespeeld. Hij zat toen aan tafel ten huize Haeck, in de omgeving van kerk en toren. Sinds die dag bleef hij verbonden met het muziekinstrument dat Meise een grote faam zou bezorgen.

Zowat 33 jaar bleef Jef de muziek- de beiaardambassadeur van de gemeente. Onder impuls van wijlen Jef Claes werd een beiaardcomité opgericht dat een grote steun betekende voor de beiaardier en voor de latere beiaardfeestelijkheden.

Rottiers was een kunstenaar van het zuiverste gehalte, die welhaast uitsluitend leefde voor de muziek. Meise was hem dierbaar en hij componeerde het onvergetelijke Meiseliied, waarmee hij al zijn concerten inzette. Jef Rottiers was een man die kon genieten van schoonheid. Hij schilderde bovendien en kon overtuigend enthousiasme en ontroering meedelen via het zilveren klokkenspel dat hij ver buiten Meise kon laten doorklinken. Onder impuls van Jef Rottiers ontstonden de zomeravondconcerten. Later werden het de zondagavondconcerten, die steeds voor schitterende audities zorgden. Even vóór hij 80 jaar werd en de bestijging van de toren hem te lastig was geworden, gaf hij het roer over aan twee jonge beiaardiers, Eddy Mariën en Marc Knops, die zijn levenswerk moesten voortzetten. In april 1985 overleed deze belangrijke kunstenaar in Mechelen, waar hij de beiaardmuziek als het ware had leren inademen.

B.M. Regionaal 20-21 mei 1989

Zaterdag 23 April

1955

- 19 u. - Beiaardrecital door dhr Jef Rottiers, gemeentelijk beiaardier.
- 20 u. - Grote Kunstavond onder het motto «*Dan zal de beiaard spelen*». Declamatie, zang, muziek en film, met medewerking van verscheidene vooraanstaande kunstenaars.
- 22 u. - Gezellig samenzijn in de Bruegelzaal van het «Beiaardhofje».

Zondag 24 April Voormiddag

- 10 u. - Plechtige Hoogmis met kanselredde de St-Martinuskerk.
- 11 u. - Internationaal Beiaardrecital. Ontvangst op het Gemeentehuis te Meise.
- 11 u. 30 - Academische zitting. Opening van tentoonstelling «Edele Brabant».
- 12 u. 30 - Ere-gastmaal aangeboden aan de deelnemende beiaardiers.

Namiddag

- 15 u. - Bezoek aan Meise en zijn toeristische merkwaardigheden.
- 16 u. - Groot Klokkenfeest te Meise met als hoogtepunt de onthulling der vijf «beiaardbanken» gewijd aan de nagedachtenis van Pieter Bruegel, August Vermeylen, Paul Gilson, Jef Denyn en August De Boeck.
- 18 u. - Internationaal Beiaardrecital.
- 19 u. - Bruegelmaal aangeboden aan de deelnemende beiaardiers.
- 21 u. - Gezellig samenzijn en verder beiaardrecital door de deelnemers uit België, Nederland, Frankrijk, Engeland, enz.

N. B. - De inrichters zullen het als een eer beschouwen de deelnemende beiaardiers «gastvrij» in hun midden te ontvangen. Hun echtgenoten, evenals alle andere belangstellenden, kunnen aan het ere-gastmaal te Grimbergen en Meise deelnemen mits inschrijving en storten van **150 Fr** voor het **eregastmaal**

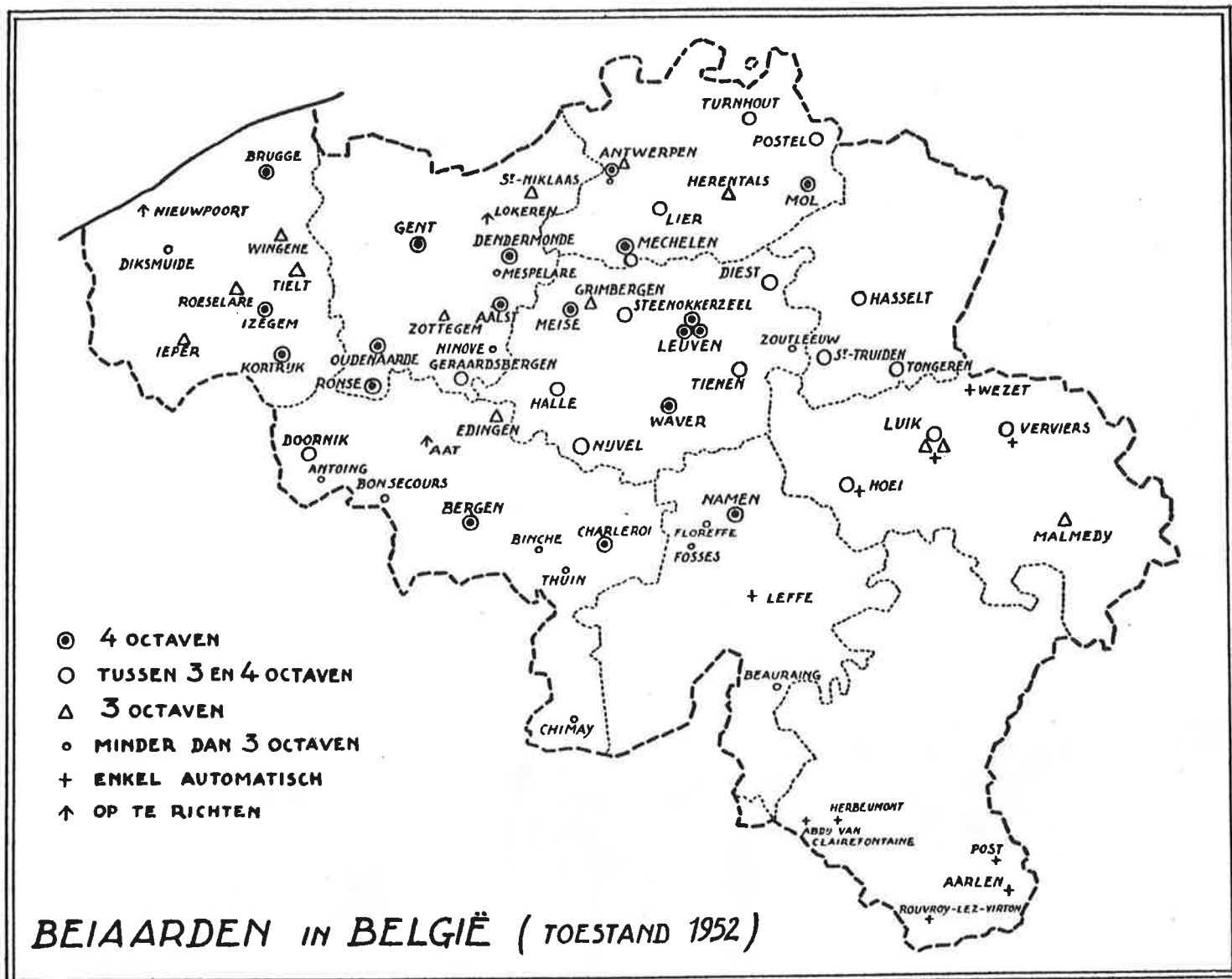
50 Fr. voor het **Bruegelmaal**

op postrekening **Nr 4255.64**

van dhr **Pieter LETTENS, Nieuwstraat 45, ASSE.**

Voor alle nadere inlichtingen wende men zich tot het voorlopig secretariaat :

Dr Jur. Rob. LETTENS, Nieuwstraat 45, ASSE - Tel. 52.68.89

uit het boek "Beiaarden in België - uitgave 1952 van Jef Rottiers.

Hier ziet men duidelijk dat de beiaard van Meise onder "de belangrijke" mag worden gerekend.

EDDY MARIEN

De beiaardier van Meise is sinds enkele jaren Eddy Mariën, de opvolger dus van Jef Rottiers. Hij is de pleegzoon van wijlen beiaardier Jef Rottiers. Samen met zijn moeder Tilda, volgde hij vader Rottiers in praktisch alle beiaard- en muziekactiviteiten, zodat het voor hem niet moeilijk was het instrument beiaard in al zijn facetten te leren kennen.

Eddy Mariën is 26 jaar oud en ongehuwd. In Duffel geboren is hij vergroeid met de St Romboutstoren van Mechelen waar hij woont. Hij volgde de latijns-wetenschappelijke humaniora en behaalde aan het conservatorium van Mechelen het einddiploma piano, o.l.v. L. Walschaerts, nu directeur van de muziekschool in Heist-op-den-Berg. Hij studeerde verder aan het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium in Antwerpen, waar hij een eerste prijs notenleer behaalde. Vier jaar geleden voltooide hij zijn beiaardstudies aan de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn te Mechelen,

waar hij studeerde o.l.v. directeur Jo Haazen.

In 1986 werd Eddy Mariën aangesteld als adjunct-stadsbeiaardier van Mechelen. In 1987 was hij één van de laureaten van de driejaarlijkse wedstrijd Koningin Fabiola te Mechelen. Hij gaf o.m. gastconcerten in Nederland, Frankrijk, de Verenigde Staten en in verschillende Vlaamse steden en volgde in de States het Internationaal Congres voor Beiaardiers.

In september a.s. zal hij in het raam van het Festival van Vlaanderen te Mechelen optreden met de gitarist Wim Brioen. De Meisese beiaardier zingt mee in het heropgerichte St-Romboutskoor in Mechelen, o.l.v. Jan Van Bauwelen. Momenteel studeert hij informatica, wetenschap die ook dienstig kan zijn bij de muziekprogrammatie. Intussen is Eddy Mariën interimlesgever aan de Mechelse beiaardschool en volgt hij met de bedoeling zich voor te bereiden op een leraarsloopbaan in de muziek, muziekpedagogie aan het Koninklijk Muziekconservatorium in Brussel.

Beiaardbanken...

Eddy Mariën is al enkele jaren vertrouwd met het Meisese klokkenspel. Zijn ervaring is dat klokkengieter Michiels niet altijd hetzelfde materiaal gebruikte bij het gieten. "De hoogste klokjes, de "discants" in het beiaardjargon, klinken te kort", aldus de jonge beiaardier. Het ligt dan ook in zijn bedoeling, samen met het beiaardcomité waarin ook de stem van Bie Boon doorklinkt, de Meisese beiaard te vernieuwen.

Eddy is dan ook druk bezig met het samenstellen van het desbetreffende lastenboek. Het klavier beantwoordt niet meer aan de Europese normen en zal dus moeten worden vernieuwd. De beiaardier wacht nog op een aantal prijzen en gegevens om het lastenboek definitief samen te stellen, want ook de gemeente Meise heeft haar zeg bij de definitieve kostprijs van de beiaardvernieuwing.

B.M. - Het Volk - Regionaal 20-21 mei 1989.

Beiaardkenners zijn van oordeel dat wie tenvolle van een concert wil genieten daartoe liefst plaatsneemt op de beiaardbanken die in de dreef naar de St Martinuskerk dichtbij de dorpskom voor de luisteraars werden geplaatst.

Die banken zijn gewijd aan een zestal Vlaamse kunstenaars met name : August De Boeck, Pieter Bruegel, Jef Denyn, Paul Gilson, August Vermeylen en Arthur Meulemans.

Ze werden geplaatst in april 1955 bij gelegenheid van een internationaal beiaardfestival. Nadien werden rechtover de St Martinuskerk, vóór het oud-gemeentehuis van Meise, twee beiaard- en zitbanken geplaatst uit erkentelijkheid voor wijlen beiaardier Jef Rottiers en ere-burgemeester-volksvertegenwoordiger Jan Van den Eynde.

Intussen kunnen de wandelaars en luisteraars die een bezoek brengen aan Meise de concerten ook beluisteren vanop de terrassen van de aanpalende cafés die eveneens geschikte luisterplaatsen blijken te zijn.

Hij slaat zijn vaste vuisten warm
en spant van elke toon de worp.
Hij weet zich droef aan handen arm
in d'hoogste kamer van ons dorp.

Maar als zijn lied naar d'aarde sneeuwt
en smelt in 't zoeken van de wind,
en menig heimwee opengeeuwt
zoals een vers ontwakend kind...

Ik lag met open ogen in het gras
en heb mijn moeheid met zijn rust omzoomd.
Tussen mijn hart en het gebroken glas
der klokken heb ik blij van God gedroomd.

Herman BOON

Een koele dreef vol donk're banken !
En altijd weer kristallen klanken
die als een zilv'ren duivenvlucht
wegruisen in de ijle lucht.

O Bruegeldorp in Brabant's bloeien :
leer met uw lied dit volk vergroeien !
Zet hart en ziel vol feestmuziek !
Maak gans dit dorp tot Godskantiek !

Wil Meise met uw gloed omweven
en leer ons allen, 't hoofd geheven,
te staren naar uw trotse toren
omstraald door goudste morgenglaren !

Bert PELEMAN

Een klinkend A B C

A = APPEELKENS :

Zo heette men de klokjes (meestal 3) vanaf de 14^e eeuw aan de torenuurwerken toegevoegd. Langs mechanische weg (met pinnen bestoken trommel, hefboomen, hamers) lieten zij van de toren een eenvoudig wijsje klinken dat het uurslaan voorafging.

B = BRONS :

Klokkenmetaal : een legering van 78 % koper en 22 % tin. Verhoging van het tingehalte doet de klok helderder klinken maar maakt het brons harder, wat barsten in de klok zou kunnen veroorzaken.

C = CARILLON :

Afgeleid van het oud Franse « quadrillonner » wat het beurtelings aanslaan van vier klokken betekent. « Carillon » wordt in Nederland algemeen gebruikt. 't Is ook de Engelse benaming voor beiaard.

D = JEF DENYN (Mechelen 1862 - 1941) :

Wereldberoemd beiaardier. Hem danken wij de heropleving van de beiaardkunst. Was een groot kunstenaar, pedagoog en bezieler. Stichtte in 1922 te Mechelen de nog steeds levenskrachtige Beiaardschool.

E = ENGELAND :

Dat de beiaardkunst er zo moeilijk doordringt — de prachtige beiaard van Loughborough kent er nochtans een bloeiend bestaan — is te wijten aan de traditionele gehechtheid van de Engelsen aan het « change-ring » (beurtluiden), meer wiskundig spel dan kunstuiting. Deze « muziek » vereist een reeks van zes tot twaalf klokken en evenveel luiders die elk, volgens welbepaalde formules, op het juiste moment aan « hun » touw moeten trekken.

F = FIOCCO Joseph Hector (Brussel 1703-1741) :

Brabants toondichter waarvan meerdere werken zich uitstekend lenen tot vertolking op de beiaard.

G = GIETER :

Van het zeer oude klokgietersambt (in veel gevallen in eenzelfde familie van geslacht op geslacht beoefend) zijn thans de voornaamste vertegenwoordigers :
in Nederland : Eysbouts (Asten), Petit en Fritsen (Aarlerixtel), Van Bergen (Heiligerlee).
in Engeland : Taylor (Loughborough).
in Frankrijk : Paccard (Annecy-le-Vieux).
in Duitsland : Schilling (Apolda).
in België : Sergeys (Leuven).

H = HEMONY :

Frans en Pieter, vermaarde klokgieters der 17e eeuw afkomstig uit Levécourt (Lotharingen). Eerst rondtrekkende gieters, vervolgens werkzaam te Zutphen, Gent (Pieter) en vooral te Amsterdam. Bovendien luidklokken, geschut, beelden, goten ze samen 51 beiaarden van hoge kwaliteit.

I = IERLAND :

Sinds 1924 wordt te Cobh, nabij Cork, de beiaard van de St. Colmanskathedraal bespeeld door de rasechte sinjoor Staf Gebruers.

J = JOANNES DE GRUYTTERS :

Antwerps beiaardier (1709-1770) die een « Beiaardboek » heeft nagelaten dat ons een beeld biedt van wat een bekwaam beiaardier der 18^e eeuw zoal op zijn instrument ten gehore bracht.

K = « TSAAR KOLOKOL » :

De grootste klok ooit gegoten (hoogte 5,87 m., diameter 6,60 m., omtrek 20 m., gewicht 200 ton). Heeft echter nooit geluid! In 1735 te Moskou gegoten door Ivan Matorin. In 1737 bij brand uit stelling gevallen. Een 11 ton wegend fragment was uit de klokwand losgekomen. Honderd jaar later werd de « Tsaar Kolokol » binnen de omheining van het Kremlin op een granieten voetstuk geplaatst.

L = LUIDKLOK :

Maakt soms deel uit van het klokkenspel en kan dus met het klavier verbonden worden. « Salvator » (8884 kg) is de basklok van de Mechelse beiaard en tevens de grootste luidklok van ons land.

M = MECHELEN :

Bakermat van de beiaardkunst zoals we die thans kennen. In de 15^e en 16^e eeuw waren er voornamelijk klokgieters werkzaam. In 1892 begon Jef Denyn er met zijn befaamde zomeravondbespeelingen en verhieft het beiaardspel tot ware kunstuiting.

N = NEES :

Staf Nees (Mechelen 1901-1965), de waardige opvolger van Jef Denyn als stadsbeiaardier van Mechelen en Directeur der Koninklijke Beiaardschool, was een schitterend virtuoos, een vruchtbaar toondichter (ook voor zijn geliefkoosd instrument : de beiaard) en een toegewijd leraar waaraan tientallen beiaardiers een degelijke opleiding te danken hebben.

O = OUDENAARDE :

Zou volgens oude rekeningen reeds in 1510 als eerste stad over een beiaardklavier hebben geschikt.

P = PEDAAL :

Het pedaal, beter voetklavier geheten, wordt gevormd door 18 of 20 pedalen die de speelmogelijkheid uitbreiden en het bewegen van de zware klepels van grotere klokken vergemakkelijken. Pedalen werden aan het handklavier toegevoegd vanaf de 2^e helft der 16^e eeuw.

Q = QUIRINUS VAN BLANKENBURG :

Vooruitstrevend Nederlands musicus (17^e eeuw, Den Haag). Werd in een echte « klokkentwist » betrokken omwille van het toevoegen, op zijn advies, van een cis- en dis-klok in het laagste oktaaf van de Goudse beiaard, wat heftig bestreden werd door o.m. de klokkengieter Pieter Hemony zelf.

R = RAMMEL :

In Vlaanderen veel gebruikte benaming voor het automatisch spel of wekking, ook speelwerk geheten.

S = STOKKENKLAVIER :

Waarborgt, langs verbindingsdraden en tuimelaars, rechtstreeks contact tussen toets (beiaardier) en klepel en maakt geschakeerd spel mogelijk. Is dus het enige doelmatige beiaardklavier, zulks in tegenstelling met allerlei andere min of meer vernuftige systemen die eerder vlug hun onbruikbaarheid bewezen.

T = TEMPERATUUR :

Op het ogenblik van het gieten moet het vloeibaar brons een temperatuur van ongeveer 1100° C. bereiken.

U = UURKLOK :

In feite de oorsprong van het klokkenspel. Wat we nu beiaard heten is immers geleidelijk gegroeid uit het luttel aantal klokjes die, enkele eeuwen geleden, de mooie taak hadden gekregen een eenvoudig wijsje te laten klinken vóór het slaan van het uur.

V = VAN DEN GHEYN :

Klokkengietersgeslacht (Mechelen, Tienen, Leuven 16^e tot 18^e eeuw).
Matthias Van den Gheyn (Tienen 1721 - Leuven 1785) was organist, stadsbeiaardier van Leuven, schrijver van een in 't Nederands gestelde Harmonie- en Compositieleer en toondichter van schitterende beiaardmuziek.

W = WEKKERING :

De inrichting — met pinnen bestoken trommel, hefboomen, hamers, met gewichten als krachtbron — die de klokken toelaat langs mechanische weg de tijd « zingend » aan te kondigen (te Meise om het halfuur). Moderne elektrische toestellen, met ponsbandsysteem, maken het mogelijk periodiek meer afwisseling in de wekkingdeuntjes te brengen.

X = XYLOFOON :

Daar beiaardoefenklavieren uiteraard geen klokken bezitten wordt hierop voor klank gezorgd door een reeks stalen latten die een xylofoon vormen, evenveel noten tellend als het toreninstrument.

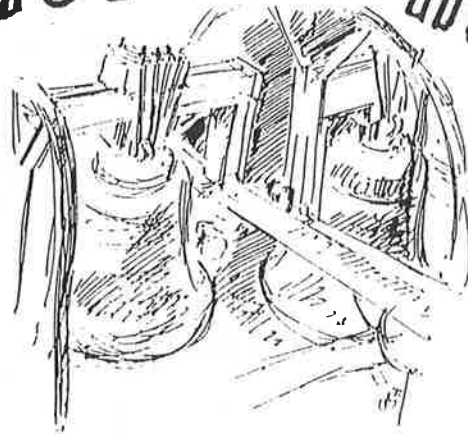
Y = « YHESUS » :

Oudste klok van de Mechelse beiaard. Ze weegt 460 kg en werd in 1480 door Hendrik Waghevans te Mechelen gegoten.

Z = ZINGENDE TORENS :

Bezitten een beiaard, het bij uitstek volks instrument, vermits muziek vanuit de toren tenslotte « ieders » muziek is.

beiaardconcerten '09 st.-martinuskerk meise

zondag 7 mei om 18 u

eddy mariën

- openingsconcert, opgedragen aan het audiovisueel centrum

zondag 14 mei om 18 u.

ria murris, beiaardier van kaapstad (z. afrika)

zondag 21 mei om 18 u.

eddy mariën

- concert opgedragen aan de gemeentescholen, de vrije school, de muziekschool en de zangkoren

zondag 28 mei om 18u30

carlo van ulft, beiaardier van venlo en hilvarenbeek (ned.)

gala-beiaardconcert tijdens de beiaardfeesten

zondag 4 juni om 18 u.

eddy mariën en koen van assche

zondag 11 juni om 18 u.

sjoerd tamminga, beiaardier van goes (nederland)

zondag 18 juni om 18 u.

eddy mariën

nationale dag van de beiaard (derde zondag van juni)

- concert opgedragen aan de bond van grote en jonge gezinnen, de bonden van gepensioneerden, de oudstrijders, diaclub, berla en vtb/vab.

zondag 25 juni om 18 u.

paul bourgois, stadsbeiaardier te Nieuwpoort en veurne

zondag 6 augustus om 18 u.

eddy mariën

- concert opgedragen aan de k.a.v.'s, de k.w.b.'s, de k.v.l.v.'s, de boerengilden en vakantiegenoegeens.

zondag 13 augustus om 18 u.

boudewijn zwart, stadsbeiaardier van amsterdam, ede, ijsselstein en zeewolde.

zondag 20 augustus om 18 u.

koen van assche, beiaardier van herentals

zondag 27 augustus om 18 u.

eddy mariën

- slotconcert opgedragen aan het davidsfonds, het vermaylenfonds, het willemsfonds, het karel bulsfonds en het verloren uurke.

INHOUDSOPGAVE

blz 5	10 juni 1951...
blz 7	Een beetje beiaard-historie...
blz 9	Het prille begin Een orgel vult een kerk, een beiaard de hemel. Van kanon tot klok.
blz 10	Herboren
blz 11	Nieuwe klok, nieuw geluid
blz 13	Een beiaard-concert
blz 15	Jef Denyn
blz 16	Staf Nees
blz 17	Jef Rottiers
blz 18	1955
blz 20	Eddy Mariën
blz 21	Beiaardbanken
blz 22	Een klinkend ABC
blz 24	Beiaardconcerten
blz 25	Inhoudsopgave

*Een orgel
vult een kerk
een beiaard
de hemel!*

Gemeentekrediet

MEISE

uit sympathie

Voor alle bankverrichtingen het juiste adres :
Nieuwelaan 110 - 1860 Meise
Tel. : 02/269.01.63

BERLA wordt gesteund door de

ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRETEKAS

**De bank die u een voetje voor geeft
in het leven.**

ASLK KANTOREN TE MEISE EN WOLVERTEM

NOORDSTARFONDS V.Z.W.

**De kulturele
stichting van de
verzekeringsmaatschappij
De Noordstar en Boerhaave**